

Midt-Norge

**Skjøtselplan for Vågsetra slåttemark,
Mistfjorden, Hemne kommune, Sør-Trøndelag
fylke.**

Bioreg AS Rapport 2013 : 01

BIOREG AS

Rapport 2013:01

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersoner: Finn Oldervik	ISBN-nr. 978-82-8215-230-3
Prosjektansvarlig: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as	Oppdragsgiver: Hemne kommune ved Martin Hansen	Dato: 10.08.2012
Referanse: Oldervik, F.G. & Folden, Ø. 2013. Skjøtselsplan for Vågsetra slåttemark, Misfjorden i Hemne kommune, Sør-Trøndelag fylke. Bioreg AS rapport 2013 : 01. ISBN; 978-82-8215-230-3.		
Referat: Rapporten beskriver naturverdier og arts mangfold for ei slåttemark på Vågsetra under Vågan i Hemne kommune. Videre gjør rapporten rede for de skjøtselstiltak som bør settes i verk for å ta vare på de biologiske verdiene som er knyttet til lokaliteten.		
4 emneord: Kulturlandskap Naturtype Skjøtsel Slåttemark		

Figur 1. Foto; Finn Oldervik, Bioreg AS 29.06.2012. Bildet viser noe av slåttemarka på Vågsetra. Sentralt i bildet ligger den eine seterbua som fremdeles er intakt. Den er forholdsvis nyrestaurert. Som en ser har den nye eieren også fått ryddet unna det meste av trevekstene som var i ferd med å overta selve setervollen, samt at han drevet slått her siden ca 1990.

Innhold

Innhold	3
Forord.....	4
A. Generell del	5
Slåttemarksutforminger i Midt-Norge	5
Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker	6
B. Vågsetra, slåttemark	8
SØKBARE EGENSKAPER	8
SKJØTSELSPLAN	10
Kilder	13
Muntlige kilder:	13
Internett:	13
Ortofoto/kart	14
Bilder	15

Forord

I samsvar med ei nasjonal handlingsplan for å ta vare på de gjenværende slåttemarkene i Norge ble det tatt initiativ til å lage de første skjøtelsesplanene for Sør-Trøndelag allerede i 2010. Det var den gangen miljøansvarlig i Oppdal, Eli Grete Nisja som var initiativtaker til dette. Så vidt en kjenner til er Fylkesmannen i Sør-Trøndelag enda ikke kommet skikkelig i gang med utarbeidelse av skjøtelsesplaner for slåttemark i fylket. Når det gjelder slåttemarkslokaliteten på Vågsetra, så har vi oppsøkt den to ganger, før og etter slått i 2012.

Den aktuelle lokaliteten ligger helt innerst i Misfjorden i det som tidligere var Heim kommune. Det går en jordbruksveg forbi lokaliteten som delvis skjærer den av i øverkant. Stølen har nok nådd betydelig lenger opp i terrenget tidligere. Slåttemarka er eksponert mot nordøst og er avgrenset av sjøen mot nord.

Skjøtelsesplanen for lokaliteten har som hovedoppgave å ta vare på det opprinnelige artsmangfoldet, og da ved en skjøtelsesmåte som ligner mest mulig på den tradisjonelle, dvs. med minimal gjødsling og relativt sein slått, sammenlignet med dagens siloslått. Eventuelt kan det være aktuelt å supplere med litt høstbeite.

Vi vil med dette få takke Hemne kommune, ved miljøansvarlig Martin Hansen for oppdraget. Så vil vi også rettet en takk til eierne av den aktuelle slåttemarka, Jon O. Vaagan og Solveig Vaagan, for velvilje og ei positiv innstilling til skjøtelsesplanen.

Mjosundet i Aure 11.01.2013

Tingvoll 11.01.2013

For Bioreg AS
Finn Gunnar Oldervik

Øystein Folden

A. Generell del

Slåttemarker er areal som blir regelmessig slått. Semi-naturlig slåttemark eller såkalla natureng, er slåttemarker som er forma gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. De er ofte overflatelyddet, men ikke oppdyrket og tilsådd i senere tid, og ikke eller lite gjødsla. De ble alltid slått forholdsvis seint i sesongen. Slåttemarkene vart gjerne høstbeita og ofte også vårbeita. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer noe fra sted til sted og fra landsdel til landsdel. Slåttemark er urte- og grasdominert og oftest svært artsrik. De kan være åpne eller tresatte.

Tresatte slåttemarker med styvingstre som blir høstet ved lauving er i dag svært sjeldne. Slike såkalte lauvenger vart gjerne beita om våren, slått en gang seint om sommeren og beita om høsten. I tillegg vart greinene på trærne høstet til fôr med et tidsintervall på 5-8 år. I gammel tid spilte også myr en viktig rolle som slåtteeareal (slåttemyr). De fleste jordvassmyrene i Noreg har tidligere vært slått, men myrslåtten tok i stor grad slutt for ganske lenge siden og vart praktisert bare noen få steder fram til slutten av 1950-åra. Noen av slåttemyrene gror igjen, mens andre endrer seg mindre, her er det trolig få tydelige biologiske spor fra slåttedrifta. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrer som fremdeles er i hevd.

De ulike slåttemarkene hører til blant våre mest artsrike naturtyper, og er viktige også for andre organismer enn karplanter. T.d. er rundt 70 prosent av dagsommerfuglene våre knyttet til åpen engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og flere vadefugler bruker strandenger (slått eller beita) som hekkeområder og rasteplasser under trekket. I tillegg har slåttemarker mye å si for mange truede arter av beitemarksopp. Slåttemark kan ikke erstattes av beitemark fordi de inneholder vegetasjonstyper og flere arter som ikke klarer seg i område som bare blir beita. Sammenlignet med naturbeitemark har slåttemark generelt det høyeste artsmangfoldet og de største bestandene av flere truede engarter. Gjennom historia har slåttemark vært, og vil fremdeles være, om vi tar vare på de, viktige "levende genbanker". I tillegg er de bærekraftige økosystemer som har vært et nøkkelement i norsk landbruk i flere tusen år. Men driftsendringer på 1900-talet har ført til at slåttemark nå er mellom våre mest truede naturtyper.

Slåttemarksutforminger på Vestlandet

Den store variasjonen i slåttemarksvegetasjonen i Norge er enda bare delvis kartlagt. I det følgende har vi likevel prøvd å peke på noen utforminger av slåttemarksvegetasjon som er særegne for Vestlandet og dermed gir fylka her et særskilt forvaltningsansvar. Vi gir òg døme på noen verdifulle lokaliteter.

I Møre og Romsdal har en svært godt oversyn over tradisjonelle slåttemarker fordi det her nylig er gjort ei sammenstilling av kunnskapen om denne naturtypen (Jordal 2007). 178 lokaliteter blir omtalt i rapporten fra dette prosjektet, og slåttemarker er registrert i 29 av de 37 kommunene i fylket. Lokalitetene finnes likevel først og fremst konsentrert innen mindre geografiske områder, og kommunene Stordal (22 lokaliteter, særlig i Nørdredalen), Rauma (28 lokaliteter, særlig i øvre Romsdalen), Tingvoll (19 lokaliteter, særlig i Vågbø-Holmeide) og Sunndal (16, særlig ved fjellgårdene) har flest kjente lokaliteter. Frisk fattigeng, ofte med stort artsmangfold, er trolig den viktigste vegetasjonstypen. 64 raudlistearter er registrert i de registrerte slåttemarkene (13 karplanter, 1 sommerfuglart og 50 sopparter).

- En særlig verdifull lokalitet er Skutholmen, Fræna, der det finnes et helhetlig fiskerbondelandskap som vert skjøttet tradisjonelt og har mange gamle kulturlandskapselement bl.a. mange små 1x2-meters potetåkrer i bergskortene. Slåttemarkene blir slått med ljå. Her finnes mange rødlistede beitemarkssopp. Stedet er vegløst og kan nåes med robåt over et 50 meter bredt sund.

- Langs Grøvvassdraget (Sunndal, utvalgt for MR i 2008) og i øvre Romsdalen (Rauma) finnes tørre-friske slåttemarkar med flere tørrengsarter som *Pilosella*-arter og sjeldne sopper.
- Stordal kommune har kanskje landets største bestander av kvitkurle som i stor grad er knyttet til rester av slåttemark.
- Nordre Sunnmøre er et kjerneområde for solblom. Mer enn 30 000 blomsterstengler er registrert innen dette området. Dessverre er det nå bare sporadisk hobby slått igjen her.

I Hordaland har m.a. Losvik (1988) studert slåttemarksvegetasjon. Fire utforminger av jordnøtteng (frisk fattigeng, jordnøttutforming) finnes langs kysten her:

- Jordnøtteng, kystmaure-utforming med bl.a. kystgrisøre. Utforminga finnes også i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, grisøre-utforming med bl.a. blåstjerne og tusenfryd. Utforminga finnes også i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, prestekrage-utforming med bl.a. kystgrisøyre, kjerteløyentrøst og småengkall. Utforminga finnes også i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.
- Jordnøtteng, kamgras-utforming med bl.a. kystgrisøre, vill-lin, hjertegras, storblåfjær og musekløver.

I tillegg er ei femte utforming identifisert i fjordstroka (O2-O1):

- Frisk fattigeng, marikåpe-rødknapp-utforming med bl.a. englodnegras, smalkjempe, vill-lin og småengkall, men uten de typiske vestlige artene. Utbredelsen er ikke godt nok kjent.

Jordnøttengene har ei spesifikk norsk artssammensetning: Viktige lokaliteter er m.a. Urangsvåg, Bømlo og Gjuvsland, Varaldsøy.

I Sogn og Fjordane har miljøet rundt Ingvild Austed på Høgskulen over flere tiår forsket på og gjort en rekke registreringer i de tradisjonelle slåtteengene i fylket. Også i Sogn og Fjordane er det registrert flere jordnøttenger. Kystblåstjernedominerte slåttemarkar finnes i ytre kyststrøk, bl.a. i Gåsvær i Solund, og lokalitetene Sandøyana, Vilnes og Hamna i Askvoll. En viktig slåttemarkslokalitet finnes på Øvre Ormelid, en hyllegard i Luster. Her finnes tørrengar med bl.a. brudespore, vanlig nattfiol og bakkeseite. Det er registrert mange slåttemarkar i Sogn og Fjordane, men flere av registreringene er gjort for relativt lenge siden og situasjonen i dag er usikker. På Grinde i Leikanger finnes ei flott lauveng der både trærne og enga fremdeles blir holdt i hevd.

I Rogaland er det registrert få slåttemarkar. Dette har dels sammenheng med at det er gjort lite forskning i Rogaland. Men hovedgrunnen er trolig det moderne og intensive jordbruket utover 1900-talet med omfattende nydyrking, oppgjødsling og bruk av engfrø førte til at de tradisjonelle slåttemarkene gikk tidlig ut av drift. Fattig berggrunn, høg nedbør og gjødselpåvirkning gjør at de fleste naturengene som er att er fattig engkveineng med blåknapp, blåklokke, følblom og ryllik. Denne er mindre artsrik enn mange andre engtyper. I nordre del av fylket finnes jordnøtt og kamgras i engene, mens det i den sørlige delen finnes engar med blodtopp, blåmunke og engtjæreblom. På Jonegarden i Sauda, en museumsgard der jorda er i statlig eie, er det både fattige og litt rikere engar og slåttemyr som med unntak av 10 år har vært drevet sammenhengende på gammelt vis. Her finnes kvitkurle og nattfiol. Solblom, som og er funnet her, finnes også i noen få andre registrerte slåttemarkar, m.a. Serigsted i Time og på Funningsland i Hjelmeland. Ei anna slåttemark på Jæren som har ligget brakk i lang tid, er hovedlokalitet for den sterkt truete arten jærtistel som her i landet bare finnes i denne delen av Hå kommune. Særlig artsrike dyneengar finnes på Jæren og Karmøy. Engslått på disse er lite kjent, men det er gjort forsøk på Åkrasanden der slått har økt artsmangfoldet.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarkar

Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammel, artsrik eng på, er å følge opp den tradisjonelle driftsformen, uten gjødsling og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noe fra sted til sted avhengig

av klima og høyde over havet. Derfor er det viktig å finne ut hva som har vært vanlig på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet fra gammelt av. Slått før 10. juli var svært uvanlig.

En bør nytte lett redskap (ljå, tøhjuls slåmaskin eller lettere traktor) der det er mulig. Graset må bakketørkes eller hesjes før det blir fjerna. I tillegg til at en får tørt og godt høy, er bakketørkinga viktig for at frøa til engartene både skal få modne ferdig og bli liggende igjen på enga når høyet vert samlet sammen og kjørt vekk.

Enkelte steder har engene i tillegg vært beita, enten vår eller høst eller begge deler. Bare beiting kan ikke erstatte slått, men er dette eneste mulige skjøtsel i en periode, er storfebeiting det mest skånsomme. Storfeet velger ikke ut "godbitene" slik sauene gjør. Men beitepresset må ikke være for stort, og en må regne med noe manuell etterrydding. Der en har tidligblomstrende arter er det særlig viktig at en unngår vårbeite.

Restaurering

Når det gjelder restaurering av engar som er i gjengroing og utviding av eksisterende slåtteareal er det viktig ikke å sette i gang med mer omfattende restaurering enn det en klarer å følge opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaureres, kan det være lurt å ta det trinnvis over flere sesonger. Slik blir det mer overkommelig, og en får erfaring med hvor omfattende de ulike tiltakene er og hvor mye en kan vente å få gjennomført per sesong.

Hogst/grovrydding bør helst gjennomføres på frossen og gjerne bar mark. Da unngår en skader på undervegetasjonen, og samtidig er det enklere å få en lågest mulig stubbe. Rydding i snø kan være mer tungvint. Mindre busker og oppslag kan øg ryddes om sommeren når det er tørt og mye av biomassen er samla i bladene.

I slåtteenger som *ikke* har vært tresatt er det ikke noe poeng i å sette att tre ved rydding, men gamle styvingstre bør få stå. et og annet lauvtre med fin og vid krone kan øg gjerne få stå. Alle gran/furu og fremmede treslag bør fjernes. Etter hogst er det særlig viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samlet sammen og brent på egnede steder, og aller helst fraktet ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredt utover vil ellers fort føre til ny dominans av uønsket hurtigvoksende, konkurransesterk vegetasjon. Av same grunn er oppflising og spredning av flis i området ikke å anbefale.

Gjenstående biomasse vil ta opp noe av næringa som blir frigjort fra døde røtter av tre og busker som har blitt ryddet bort. Dette gir en gjødslingsvirkning som lett fører til uønsket nitrogenkrevende arter (t.d. bringebær og brennesle). Gradvis åpning er derfor viktig. Gjødslingsvirkning sammen med økt lysinnstråling fører gjerne øg til en del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningene i juli, når det er minst energi samlet i rotsystemet. Dette faller normalt sammen med slåttetidspunktet. Det kan likevel være nødvendig å rydde lauvrenninger flere ganger de par første sesongene.

Osp sprer seg ved rotskudd, og rydding kan i mange tilfelle føre til omfattende renning. Det kan derfor lønne seg å ringbarke osp ved å skjære et ca. fem cm bredt bånd rundt treet nedenfor den nederste greina. Det er viktig at snittet er såpass djupt at all borken forsvinner, slik at transporten av næringsstoff stopper helt opp. Det er lettest å ringbarke om våren. Etter tre somre må de døde trærne fjernes. Stubber må kappes helt ned til bakken, enten i forbindelse med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubber vil råtne fortere om en skiller borken fra veden med et spett eller lignende, og deretter stapper jord i mellom. Med unntak av osp og or kan en øg unngå renninger på denne måten. Dette kan f.eks. være aktuelt i kanter som hindrer lysinnstråling til slåttemarka.

Problemarter som bringebær- og rosekratt, brennesle og mjøddurt vil normalt forsvinne ved slått over tid. Men for å få de bort kan det i begynnelsen være nødvendig å slå flere ganger per sesong med ljå eller krattrydder. Felt med einstape bør slås ned med kjepp, ikke skjæres ned. På denne måten holder bregna fram med å transportere næring fra røttene, og utarmer dermed rotsystemet sitt. Bregna bør så fjernes om høsten.

For mer utfyllende stoff om skjøtsel, restaurering og hevd:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker er å finne på DN sine hjemmesider: <http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=500034662&language=0>

B. Vågsetra, slåttemark

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)			
*Navn på lokaliteten Misfjorden: Vågsetra		*Kommune Hemne	*Områdenr.
ID i Naturbase	*Registrert i felt av: Finn Gunnar Oldervik		*Dato: 29.06.2012 06.08.2012
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige) -			Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:
*Hovednaturtype: - Kulturmarkseng (T4) 85 % - Kulturmarksstrandeng (S7) 15 % Hevdsform: - slått (1) ca 45 % - ingen hevd ca 55 %		Undertyper av T4 i NIN: Lågurt slåtteeng (2.1) 80 % Lågurt slåttfukteng (7.1) 10 % Undertype av S7 i NIN: Ingen inndeling: 10 %	Kommentert [Ø1]: Sjekk om det er 2.1 eller 3.1
*Verdi (A, B, C): B – viktig		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.)	
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)			
Stedkvalitet	Tilstand/Hevd	Bruk (nå):	Vegetasjonstyper:
< 20 m	X God	x Slått	x Torvtekt
20 - 50 m	Svak	Beite	Brenning
50-100 m	Ingen	x Ploying	Park/hagestell
> 100 m	Gjengrodd	Gjødsling	
	Dårlig	Lauving	
*OMRÅDEBESKRIVELSE (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)			
<p>INNLEDNING: Lokalitetsbeskrivelsen er innlagt av Finn Oldervik den 04.08.2012 og justert noe i løpet av august 2012. Lokaliteten er ikke registrert i Naturbase tidligere. Det ble foretatt en naturfaglig undersøkelse av lokaliteten den 29.06.2012 og denne skildringa er basert på denne i tillegg til intervju med brukeren, Jon O. Vaagan. Lokaliteten er også undersøkt i ettertid av utført slått, - dette for å vurdere tilstanden bedre. Denne siste undersøkelsen ble foretatt den 06.08.2012.</p>			
<p>BELIGGENHET OG NATURGRUNNLAG: Lokaliteten består av en gammel og tradisjonsrik seterstøl som ligger helt nede ved sjøen innerst i Misfjorden nær Hellandssjøen. Lokaliteten er relativt flat og er sammensatt av flere delområder slik som strandeng, litt fukteng og en del vanlig kulturmarkseng. Berggrunnen i området er fattig, og består for det meste av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt. Lokaliteten ligger trolig i mellomboreal vegetasjonssone (MB) nær grensa til sørboreal, og i grenseland mellom O3h, humid underseksjon av stert oseanisk seksjon og O2, klart oseanisk seksjon.</p>			

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER: Dette er en gammel seterstøl som ble slått med ljà hvert år fram til ca 1930. Trolig var det beita i noen år etterpå, men fra ca 1950 har den menneskelige påvirkningen vært liten på lokaliteten. Det er sannsynlig at den har vært sporadisk beita av elg og hjort. Fra ca 1990 ble den delen av stølen som tilhører bnr 3 delvis ryddet og slått tatt opp igjen, så denne delen av lokaliteten må defineres som kulturmarkseng (T4), hevdet ved slått (1). Det som ikke har vært hevdet ved slått de siste 20 åra må defineres som kulturmarkseng (T4) med manglende skjøtsel de siste ca 60 årene, men med fortsatt et potensial for restaurering. Sona nærmest fjæra må defineres som strandeng og strandsump (S7), eventuelt kulturmarksstrandeng.

ARTSMANGFOLD: 29.06.2012 ble det gjort en karplanterregistrering og følgende arter ble registrert; arve, beitemarikåpe, bekkeblom, bjørk, blåbær, blåknapp, bråtestarr, engfrytle, engrapp, engsoleie, engsyre, fjæresauløk, fjøreknapp, flekkmarhand, furu, føllblom, gjerdevikke, gulaks ++, gåsemure, hanekam, harerug, harestarr, knappsiv, krekling, kvitkløver, markrapp, myrfiol, myrsauløk, rogn, rødkløver, rødsvingel, saltsiv, sauesvingel, skogfiol, skogsiv, skogstjerne, sløke, slåtestarr, småengkall, smårapp, stjernestarr, storfrytle, strandkjempe, strandkryp, strandstjerne, sølvbunke, tepperot, tirltunge, trådsiv, tyttebær, vendelrot. Noen få av disse, nemlig knappsiv, skogsiv, smårapp, strandstjerne og trådsiv ble registrert ved et besøk den 06.08.2012. Artsregistreringa er lagt inn på www.artsobservasjoner.no Olsvik og Totland har observert strandsnipe (NT) og flere andre fuglearter i området i 2012.

Kommentert [Ø2]: Disse må leggest inn på artsobservasjoner.

Elles 14 artar på NIN-lista

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING: Denne lokaliteten har neppe noen gang vært jordbearbeidet og den har også bare vært sparsomt gjødslet da tradisjonen sier at både høy og møkk ble ført til gards på båt den tida det var aktiv seterdrift her (til ca. 1930) (Kilde; John O. Vaagan). Til tross for litt tilførsel av tang og lignende næringsstoffer, så virker ikke lokaliteten å være spesielt preget av nitrofile arter. På grunn av ulik skjøtsel er det likevel noe ujevnt innen lokaliteten hvordan tilstanden er.

Tidligere og nåværende drift: Fram til ca. 1930 var det ordinær seterdrift på lokaliteten. På den tiden lå det også et sagbruk her inne. Selve seterstølen var betydelig større den gangen enn det som er tilfelle i dag. Mange tiårs gjengroing har satt sitt preg også på denne lokaliteten. Ved midten av 1980-tallet ble det bygd en skogsveg som passerte i øverkant på det som da ikke var gjengrodd av stølen. Inntil den tid hadde stølsområdet vært felles, med ved den pågående utskiftningen den tiden ble stølen delt på 3-4 bruk. Noen få år deretter startet eier av bnr. 3 med å slå sin del av stølen og har siden drevet på med dette. Det har ikke vært gjødslet på lokaliteten i nyere tid og trolig minimalt også den tid det var ordinær seterdrift her inne.

FREMMEDE ARTER: Det ble ikke registrert fremmede arter på lokaliteten.

KULTURMINNER: Gammel seterbu.

SKJØTSEL OG HENSYN: Det er ønskelig at også resten av setervollen blir slått i framtida og at det eventuelt også kan bli supplert med litt høstbeiting. Traktorslått/beitepusser er ikke den beste måten å skjytte denne enga på og det vil være ønskelig å benytte tohjula slåmaskin/lett traktor eventuelt ljà på vanskelig tilgjengelige steder. Av hensyn til vegetasjon og artsmangfold bør det ikke gjødsles eller foretas flere fysiske inngrep enn det som allerede er gjort i 2012. (For nærmere opplysninger, se skjøtelsesplan!)

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP: Lokaliteten ligger ganske avsondret fra andre slåtemarker og gårdsbruk og kan neppe kalles en del av et helhetlige kulturlandskap.

Kommentert [Ø3]: I alle fall ei mil til næraste frå før av.

VERDIBEGRUNNELSE: Ut fra de kriteriene som blir brukt i NIN-systemet, så får denne lokaliteten verdi B, der størrelse og en viss hevd er viktigst. 2 grunntyper er representert, og fortida som seter er også tillagt vekt. Det er den skjøtta delen som i hovedsak danner grunnlaget for vurderinga.

KARAKTERARTER:		RØDLISTEARTER:		
Gulaks Harerug Småengkall Tiriltunge		Ingen kjente		
SKJØTSELSPLAN				
DATO skjøtselsplan: 08.01.2013	UTFORMET AV: FINN OLDERVIK OG ØYSTEIN FOLDEN		FIRMA: BIOREG AS	
EU89-UTM Sone 32 Ø=495200 N=7028745	Gnr/bnr. 45/3 45/4	AREAL: 1,0 daa	AREAL etter evt.restaurering:2,2 ¹ daa	Del av verneområde? Nei!

¹ Består i dag av 1,0 dekar på bnr 3, stort sett i hevd, og 1,2 dekar, restaureringsareal på bnr 4.

MÅL:**Hovedmål for lokaliteten, bnr. 3:**

- Lokaliteten skal holdes i god hevd med årlig slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. B-verdien på lokaliteten skal opprettholdes ved at forekomsten av ev. rødlistede og kravfulle arter skal beholdes på dagens nivå, eller økes.

Mål for slåttemarka:

- Videre er det et mål at enga skal oppnå den jevne fordelingen av arter som den trolig i enda større grad hadde tidligere og at den typiske slåttemarksstrukturen gjenvinnes fullstendig.
- Slåttemarka skal ligge i et åpent landskap og kantsoner skal ikke skygges ut av trær og kratt, men noen få enkelttrær kan beholdes.
- Slåttemarka skal ikke gjødsles, sprøytes eller pløyes.
- Lauvskog/kratt, særlig mot vest og i overkant av enga skal tynnes til ca. 2/3 av i dag.

Tilstandsmål arter:

- Artsmangfoldet i slåttemarka skal opprettholdes jf. artslistene over.
- Forekomster av artene i lista over karakterarter skal opprettholdes.

Mål for bekjempelse av problemarter:**Hovedmål for lokaliteten, bnr. 4:**

- Lokaliteten skal ved restaurering føres tilbake så langt som mulig til en tilstand med slåttemarkstruktur, og arts mangfold i retning det som en kan se på naboteigen.

Mål for slåttemarka:

- Etter mange år uten slått skal en det første året, så snart jorda har tørka opp at en kan gjøre arbeidet uten å lage kjøreskader, foreta beitepuss. Helst med lettere redskap, men om nødvendig med traktor. Alt løst materiale skal deretter fjernes fra lokaliteten, og hele lokaliteten skal rakes over.
- Lokaliteten skal holdes i god hevd med årlig slått. De første fem åra kan avlinga med fordel fjernes umiddelbart, siden det er rikelig frøbank på lokaliteten. Hvis en kan få det til, vil det være bra om en kan hente litt² nyslått gras fra bnr 3. og spre dette litt utover for bakketørk og frøing, for å få tilbake en del av artene som har blitt borte etter år med manglende slått. Dette graset må fjernes etter 3-5 dager.
- Når første del av restaureringsfasen (Ca. 5 år) er over, skal det slås årlig, og så fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing.
- Slåttemarka skal ligge i et åpent landskap og kantsoner skal ikke skygges ut av trær og kratt, men noen få enkelttrær kan beholdes.
- Slåttemarka skal ikke gjødsles, sprøytes eller pløyes.
- Lauvskog på enga skal tynnes til ca. 1/2 av i dag, og kratt fjernes.

Kommentert [Ø4]: Vi får ta litt meir enn 1/3 kanskje.

Tilstandsmål arter:

- Det er et mål å redusere forekomsten av firkantperikum, og ellers få inn igjen kulturmarksplanter slik som på bnr 3.

Mål for bekjempelse av problemarter:

² Mengde tilsvarende et par trillebårlass er nok.

AKTUELLE TILTAK, BNR. 3:	Prioritering (år)	Kostnad kr/ ant timer	Kontroll /dato:
Generelle tiltak:			
<ul style="list-style-type: none"> • Årlig sen slått etter 15. juli, med tørking av graset minst 2 dager og så fjerning av avling (Dras opp til veg). Det skal slås helt ut i kantene. 	Årlig	1,0 dekar a kr 1600	
<ul style="list-style-type: none"> • Etterbeite med sau eller kviger, om det er mulig.³ 	Årlig		
Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle:			
<ul style="list-style-type: none"> • Tynning/uttak av skog langs slåtteenga (1/3 tas ut). Ved og kvist fjernes. 	2013	8 timer	
Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:			
AKTUELLE TILTAK, BNR 4:			
Generelle tiltak:			
<ul style="list-style-type: none"> • Årlig sen slått etter 15. juli, med fjerning av avling (Dras opp til veg). Det skal slås helt ut i kantene. 	Årlig	1,2 daa/2000 kr	
<ul style="list-style-type: none"> • Utlegging av litt gras fra bnr. 3, bakketørking i 3-5 dager og fjerning av graset ved raking. 			
<ul style="list-style-type: none"> • Etterbeite med sau eller kviger, om det er mulig.⁴ 			
Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle:			
<ul style="list-style-type: none"> • Tynning/uttak av skog langs slåtteenga (1/2 tas ut) og kratt. Ved og kvist fjernes. 	2013	12 timer	
<ul style="list-style-type: none"> • Beitepuss 	2013	3 timer med beitepusser	
<ul style="list-style-type: none"> • Etter beitepuss, fjerning av gras m.v., raking av hele arealet 	2013	20 timer	
Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:			
UTSTYRSBEHOV: Tohjuls slåmaskin som må skaffes. Ljå, rive, høygaffel og presenning.			
OPPFØLGING: Skjøtselsplanen skal evalueres innen 5 år, og det vil være fordelaktig om en kan gjøre en vurdering spesielt av restaureringstiltakene høsten 2014			
Behov for registrering av spesifikke artsgrupper: Forekomst av beitemarksopp kan med fordel undersøkes.			

Kommentert [Ø5]: Trengst litt formatering her.

³ Ikke realistisk foreløpig.

⁴ Ikke realistisk foreløpig.

Tilskudd søkt år:		Søkt til:	
Tilskudd tildelt år:		Tildelt fra:	
Skjøtselsavtale parter:			
ANSVAR: Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen.			

Kilder

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Fremstad, E. og Moen, A. (red). 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. - NTNU Vitenskapsmuseet. Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Muntlige kilder:

Grunneier, bnr. 3: John O. Vaagan, 7206 Hellandsjøen. mob. 959 06 864.

John O. Vaagan er kontaktet flere ganger i 2012 av F. Oldervik ang. stedets historikk med mer. Han er også kontaktet den 8. jan. 2013 av Ø. Folden der ymse tiltak, slik som tynning/arbeids-mengde, metode ved slått og slåttetidspunkt.

Grunneier bnr 4: Solveig O. Vaagan, Vågan, 7206 Hellandsjøen, mob. 918 49 899

Terje Vaagan, Lade alle 31, 7041 Trondheim, mob. 959 84 469 (aktuell skjøtselsansvarlig)

Solveig O. Vaagan er kontakta 8. jan. 2013 av Ø. folden for å avklare interesse for skjøtsel. Terje Vaagan er kontaktet 9. jan. 2013 for å drøfte aktuelle tiltak.

Internett:

Dato

08.01.13

08.01.13

Nettstad

Direktoratet for naturforvaltning, [Naturbase](#)

Artsdatabanken, [Rødlista og Artskart](#)

Ortofoto/kart

Figur 2. Dette ortofotoet fra Gislink viser avgrensningen av den aktuelle lokaliteten. Bare det området som ligger rundt seterbua blir slått i dag. Det som ligger til høyre for den røde skillelinja har ingen skjøtsel nå.

Bilder

Figur 3. Foto; Finn Oldervik 07.08.2012. Fotografen har her stått helt øst i lokaliteten og fotografert mot vest. Det er bare området ved seterbua som er slått i dag, noe som utgjør ca halvparten av det totale arealet. Ved springflo vil det bli tilført litt tang til slåttemarka som oftest blir liggende der floa er på sitt høyeste. Tangen gjødsler noe, men det er lite av nitrofile arter å se på lokaliteten nå.

Figur 4. Foto; Finn Oldervik, 06.08.2012. Bilder viser deler av Vågseterstølen sett mot øst. Som en ser er det en forholdsvis smal sone med strandeng mellom slåttemarka og fjæra. I denne sona vokste det hovedsaklig typiske strandarter som; fjæresauløk, fjæreknapp, gåsemure, hanekam, myrsauløk, saltsiv, sløke, strandkjempe, strandkryp og strandstjerne for å nevne de viktigste.

Figur 5. Foto; Finn Gunnar Oldervik, 06.08.2012. Bildet er tatt mot vest inne på det området som nå er slått i ca 20 år. Steinbordet til venstre ligger et stykke nedenfor seterbua, ikke særlig langt fra fjæra. Ei springflo nå sist vinter har gått akkurat opp til bordet og en kan så vidt skimte tangstripa bortenfor ca midt på bildet.